

zadostni meri raztrositi. Če pepelimo premalo, ostane nam vse na vrhu; zemlja pridrži vse na vrhu in korenine dobijo premalo. Za en hektar potrebujemo 30 do 35 hektolitrov pepela. Pepel je trositi spomladi, kakor hitro začne zeleneti trava in detelja; trosi se pa pri vlažnem vremenu. Če si s pepelom dobro pognoji travnik, izda tako gnojenje tudi za več let. Če imaš premalo pepela, pa je bolje, da pognojiš vsako leto en del travnika. S takim gnojenjem začni tam, kjer je travnik najbolj pust. Zbirajte dragi slovenski kmetje pridno pepel, ker on je po ceni. Ne mečite ga na cesto in na druge nepriljavne kraje, ker tisti, kateri ne mara pepela, tudi ne mara denarja; in ako vržeš pepel na cesto, vržeš tudi denar ž njim. Razun navadnega lesnega pepela je poraben tudi premogov pepel, dasi je ta manj vreden. Veliko premogovega pepela odpade pri železničnih postajah in pri tovarnah. Ta pepel ima prav malo redilnih snovij v sebi, a dober je za rahljanje težke in mrzle zemlje. Dobro je tudi trositi premogov pepel pod živino, da se potem s takim gnojem rahlja težka in vlažna zemlja. Najbolj se da porabiti za kompost, katerega naši kmetovalci ravno tako malo poznajo, kakor gnojenje s pepelom. Ker ravno o pepelu govorimo, hočem še tudi omeniti pepel, ki je poraben za kompost, sam pa ima malo redilnih snovij. To je izlužen pepel. Njemu manjka posebno kalija, ki preide v lug. Z lugom, katerega več ne rabimo, kaže polivati kompost. Tako dragi bralec, sem ti povedal na kratko gnojenje s pepelom. Želim, da bi se ga poprijel in videl boš, da ti bo donášalo prijeten dobiček.

Poučni in zabavni del.

Po smrti.

Sentimentalna črtica. — Spisal Maksimiljan.

„Ali moram kaj zato, prijatelj? — Nič, prav nič. Pusti me, ne ugovarjaj, saj vender vidiš, da ne more biti drugače. Pomisli celo stvar, presodi, uglobi se v situvacijo! — Meni se zdi, da mora tako biti in ostati, in tega ne spremeniš ne ti, ne jaz, niti kdo drugi.“

„Ali dragi moj, saj ona je že mrtva!“

Kaj mrtve, kaj me to briga, — za vruga! — Za me ni mrtva, za me še živi, njena duša se spaja z mojo kakor pred letom, še vedno čutim njen topli dih, njen gorki poljub in strastni objem, še vedno slušam njeno tiho, boječe, koprneče šepetanje, — ah, vidim jo vsako sekundo, vsako minuto in uro, kako ihti in se smeje, kako upira v me svoje velike sanjeve oči, kako me sprašuje: Ali me še ljubiš, ko bivam daleč . . . daleč od tebe?

Prijatelj, in ti se čudiš, ti ne veruješ? Adjunkt Vinko je strmel, koncipijent Savič si je podprl glavo. Mrzle, potne kapljice so mu stopile na gladko, belo čelo . . .

Prijetno je zapihljal v tihi poletni mesečini lehak zefir, zablestelo je nebroj zlatih cekinčkov v nedoglednih daljah, v večnosti . . . Koncipijent Savič se je pogreznil v težke misli. Niti čutil ni, kaj se godi krog njega, niti videl ni, kako se utrinjajo in izginjajo svetle zvezde druga za drugo, kako vesla mesec vedno niže in niže in obseva bister potok, da se koplje v srebru, in visoko drevje da meče gorostasne sence po peščenih tleh. Mrtvi molk je zavladal krog in krog, — toda čuj! — koprneč, hrepeneč je ubral slavček solzne akorde v tihem gaju. In ta glasek je bil tako mil, tako ljubko zategnjen, sedaj zopet pretrgan, kakor šepetanje in valovanje nešteti valčkov na neizmerni morski gladini, ko zagomzé na milijone, poljublajoč drug drugega, umirajoč drug za drugim . . .

Koncipijent Savič si je brisal mrzle, potne kapljice raz čelo . . .

Mesec je zasijal v njegovo nizko sobo . . . Magično so se lomili blede nje trakovi od stene do stene, zatrepotali na zrcalu, odskakovali v temni kotiček in preplašili subega pajka s silno dolgimi nogami, da se je spustil po tenki niti navzdol in se skrnil v malo razpoklino v zid.

„Prijatelj, in ti se čudiš, ti tega ne veruješ? Včeraj zvečer sem sedel čisto sam v drevoredu na klopici. Žive duše nisem videl ne na levi, ne na desni. Tako tesno mi je bilo v prsih, skoro strah, dasi sam ne vem zakaj. Večerni vetrec se je igral s peresi kostarjev, obrnil ta ali oni odpadli listič na drugo stran, drsel po bilkah in cvetju na livadah, mehko božal in upogibal šibko travo, da se je dotaknila tal in dvignila po konci, zamajala in zatrepotala . . . Sicer pa je ovil tajnostni mir vso naravo, mene in mojo dušo . . . Hipoma je zabrzela lahka, pozorna, komaj vidna megla mimo mene, v uho mi je razvenelo nekaj, čutil sem gorko dihanje, mehke roke so se oklenile mojega vratu, dolg, gorak poljub mi je zaigral na ustnih, — ah bil je to najslajši poljub, kar sem jih dobil kedaj od nje . . . Razločno, jasno, kadar beli dan, sem zaslišal njene tako mile besede: Ali me še ljubiš, ko bivam tako daleč . . . daleč od tebe?“

Zadrgetal sem po celem životu, duša mi je zaplakala, vstal se vznemirjen, preplašen, moja roka je trepetaje iskala najlepšega najčistejšega bitja, — pa zaman: izginila je, kakor rosna kapljica, skrita v čašici nežne cvetke, pozdrsne po nji solčni pomen, da jo poljubi, vsesa in usrka v svoje mehko, zlatopeno naročje. Zdirjal sem domov v upu in strahu, v razkošju in blaženosti, v omahovanju in negotovosti . . .“

Koncipijent Savič se je tresel, trudni, motni pogled mu je počival na beli, skoro uveli liliji, ki se je močila v kozarcu, napolnjenim do vrha vode.

Adjunkt Vinko se je zganil, plaho pogledal krog sebe, čuden, doslej neznan strah mu je tesnil nemirne prsi . . .

„Odkodi ta lilija?“

„Utrgal sem jo na njenem grobu. Pred tednom sem bil tam. Sam ne vem, kako sem tja prišel. Moj namen gotovo ni bil. Hodil sem naprej in bogve kako in kaj:

zašel sem na pokopališče, noge so obstale in njen grob, razpokan in udrt na jedni strani, je ležal pred menoj. Ob straneh sta rasli dve cipresi, na vrhu groba pa je cvetela ta lilija, ki jo vidiš pred seboj. Sicer pa ni bilo nobene cvetke na grobu. Samo ta lilija se je vpenjala kvišku, nedolžna, kakor njena duša, gladka in mehka kakor polt njenega lica, bujna in sveža, kakor njen stas . . .

Zdelo se mi je, da nosim vso to grobljo v svojih prsih. Upognil sem se, solza mi je kanila in pala ravno v čašico te lilije. Ona pa se je zamajala, in solza je zdrsnila na grob. Utrgal sem to lilijo in jo nesel domov. Sicer pa, kaj ti pravim vse to, saj ti nimaš srca, ti ne umeš moje duše in njene skrivnosti, pojdi, prijatelj, pojdi domov! Koncipijent Savič si je natočil kozarec vode in ga izpil v dušku, adjunkt Vinko pa je vstal, odšel tiho in mrmral: „Sam vrag vedi, kaj je to: ljubezen po — smrti, jaz gotovo ne . . .“

Zdravilstvo pri starih Egipčanih.

Spisal —s—.

V naših dneh se vedno bolj in bolj raziskuje kulturna zgodovina starih narodov. Zlasti se je razvilo znanje o Egiptu, starodavni zibelki kulture. Odkar se je posrečilo, razvozlati napise, odkar so se našli stari zapiski, pridobili smo uže celo literaturo o tej znameniti deželi. — Lani umrli slavljani nemški pisatelj Jurij Ebers pa ni le bil znamenit egiptolog, temveč je to svojo strokovno znanost uporabil tudi kot romanopisec ter podal celo vrsto romanov iz staroegipčanske dobe, v katerih je z izredno vestnostjo in natančnostjo opisal tedanje življenje na podlagi zgodovinskih podatkov. S tem je znanje in zanimanje o Egiptu starega veka izvanredno razširil med Nemci. Vedno prihajajo tu nove publikacije na dan, in jedni teh cni F. Woeniga, naj posnamem nekoliko črtic o staroegipčanskem zdravilstvu.

Egipčani so pripisovali boginji Isis, da prouzroča bolezni, s da jih tudi ozdravlja. Slično mišljenje nahajamo tudi pri drugih narodih vseh časov, da so bolezni kazen božja. Svojo moč je Isis dokazala s tem, da je umorjenega sina Hora vzbudila k novemu življenju. Izučila ga je potem v zdravilstvu. Ker je torej bila bolezen kazen bogov, so svečeniki te zopet sprijaznjevali z grešniki; zdravilstvo je bilo torej povsem v rokah duhovništva, ki se je v njem poučevalo v raznih šolah in zlasti v Heliopolisu, kjer je bila nekaka medicinska fakulta. Uže tedaj se je zdravništvo delilo na razne specialistične stroke. Lečenje je bilo brezplačno, ker so bili zdravniki plačevani od države, a običaj je bil, da je ozdravljenec tempeljnu podaril v znak hvaležnosti bogate darove.

Duhovniki so se morali pri lečenju ravnati natančno po predpisih. Ako jim je tedaj bolnik umrl, bili so vsake odgovornosti rešeni. Ako pa se niso ravnali po njih in imeli nesrečo v zdravljenju, čakala jih je smrtna kazen. Seveda je bil s tem skoro vsak napredek onemogočen.

Mnogo več ugleda, nego zdravniki, so imeli oni, ki so s pomočjo molitev in zarotevanj zdravili. Saj še dandanes vsak tak čarodejec množici veliko bolj imponuje nego izvežban zdravnik. Ohranile so se nam mnoge take zarote zleh duhov, ki so se izganjali iz bolnikov, slično kakor se je pozneje v krščanstvu izganjalo hudiče iz blaznikov.

Od staroegipčanskih knjig ki so se nam ohranile, je zlasti znamenit „papyrus Ebers“, ona knjiga, katero je l. 1872. našel Ebers pri nekem Kopčanu v Tebah-Luksorju. Profesor Lepsius ga smatra v prepis neke starejše zdravniške knjige. Iz tega nam dojde največ znanja o staroegipčanskem zdravljenju. Čudno je, da še v marsičem spominja na sedanjo recepturo. Oblike zdravil in njih uporaba je skoro jednaka našim. Sostave in pomočki so seveda drugi, a vendar se je marsikaj od onih ohranilo do današnjega dne. Ta papirus obsega zdravila za najrazličnejše bolezni. Ako naš kmet še danes pripisuje posebno moč jazbečevi masti ali škorpionovemu olju, ako uporablja kravjek na rane (!) — kakor sem se sam uveril — tedaj se ne smemo čuditi, da so v oni recepturi igrale veliko ulogo razne živalske masti ter zlasti najraznovrstnejši odpadki. A kakor tudi dandanes lekarji še prodajo zelo mnogo sredstev, ki baje povečšajo žensko lepoto, tako so tudi stari Egipčani znali za celo vrsto takih sredstev, zlasti za razna lepotila, s katerimi so se takratne krasotice — jednako njihovim sedanjim sestram — barvale obraz in obrvi.

Kakor še dandanes marsikje zažigajo brinje, češ, da se s tem očisti zrak, tako so tudi Egipčani imeli celo vrsto dišav in kadil v ta namen.

Bili so pa tudi večči zdravniki in v marsikaki mumiji so se dobili umetni zobje — znamenje, da so bili uže takrat tako pogosti, kot danes. Kirurški orodja so upodobljena na spomenikih, a so se našla tudi v izkopinah.

Herodot je uže opomnil, da so Egipčani zaradi svoje zmernosti zdrav narod. In to je bilo pri njih v navadi uže od mladosti. Razun tega so se tudi pogosto kopali. Vse to jih je okrepilo. Proti nalezljivim boleznim so uvedli obrezovanje pri dečkih, in od njih so to sprejeli in ohranili Židje.

Ker niso smeli mrličev raztelesiti, so imeli zelo čudne in mnogokje napačne nazore o človeškem telesu.

Dasi torej v obče ni bila medicinska veda pri njih visoko razvita, bila je to vendar relativno bolj, nego pri kateremkoli drugem narodu, ter je služila v podlago razvitku grškega in rimskega zdravilstva. In to dvoje je doseglo tekom časa zelo veliko popolnost, ki nam je, v očigled takratnemu medicinskemu znanju in pomanjkljivim pomočkom, naravnost občudovalna. V srednjem veku se je, žal, povsem pozabila; došla je do popolne propasti in šele nova doba jo je dvignila, na podlagi novih pomočkov in iznajdb, na nečuvno visoko in veličastno stališče.